

Pune un om să scrie câteva scrisori și îl vei cunoaște (mai) bine. Când cel care scrie e Mihai Eminescu, iar cel care folosește corespondența Poetului pentru a ni-l umaniza e Dan C. Mihăilescu, avem parte de o lectură interesantă, captivantă, care sfârșește curiozitatea și nerăbdarea cititorului de a afla ce-i pe pagina următoare. Concluzia la care presupun că ajunge oricine după ce citește primele pagini ale cărții este că Eminescu, dacă ne raportăm la viața sa particulară, neliterară, a fost un om ca oricare altul. Un om cu sentimente și îndoieli existențialiste, care, atunci când dădea naștere marilor sale opere, se transforma dintr-un om obișnuit într-un geniu.

Există o bogată corespondență lăsată de Eminescu. Azi e (sau a fost) cercetată, catalogată, conservată, comentată. Material indispensabil pentru cercetătorii literaturii române lăsat moștenire României frumoase. Sigur se vor revela și alte aspecte, acum încă ascunse, din corespondența Poetului.

Poate gândul ne poartă la un silogism greșit: dacă opera eminesciană e atât de vastă și ne uimește și azi, înseamnă că cel care a scris-o a făcut-o fără efort, inspirat în permanență de muza literaturii.

Nimic mai neadevărat! Eminescu a ezitat de multe ori înainte de a răspunde la scrisorile care-i erau adresate sau de a completa nemuritoarea sa operă literară. Reticența lui Eminescu față de corespondență se vede clar într-o mărturisire făcută lui Iacob Negruzzi în 1871 (Dan C. Mihăilescu precizează cu meticulozitate datele scrisorilor eminesciene și bine face; putem afla vârsta pe care a avut-o poetul la momentul respectiv):

„Eu pentru a scrie o epistolă trebuie să am o dispozițiune extrem de ușoară, nepotrivită oarecum cu caracterul meu[...] deși nu-s lugubru, totuși nu sunt comunicativ; și scrisorile înseamnă pentru mine punctele lucii, în care sunt de-o comunicativitate neobișnuită.”

Eminescu a iubit și a suferit, din dragoste și din lipsa ei. El scria Veronicăi:

„...un om ca mine [...] are ca toți oamenii în fundul sufletului său necesitatea de a se închina și a iubi ceva. Cu cât această necesitate a fost mai oprimată, mai negată prin rațiune, cu atât ea a devenit mai adâncă, mai inextirpabilă. Te iubesc tocmai pentru că viața mea a fost un pustiu, tocmai pentru că nimene nu m-a iubit în adevăr...”

În pătimașa relație Veronica Micle-Mihai Eminescu, Dan C. Mihăilescu reliefează cu claritate un

„triunghi esențial”

– cum spune criticul – iubire, gelozie, obsesia mariajului.

Obsesia mariajului, ceva față de care până acum n-am avut reacție, pentru că ni s-a părut normal ca Eminescu să fie un geniu nênteles, un căutător veșnic de iubire. Totuși, de ce obsesie? Dan C. Mihăilescu publică mărturisirea făcută de fata Veronicăi, în 1909, despre legătura dintre mama ei și Eminescu:

„Împrejurările și oamenii au făcut ca ei să nu fie uniți niciodată. Membrii Societății „Junimea”, care se amestecau totdeauna în viața intimă a fiecăruia dintre ei, nu l-au lăsat pe Eminescu să se însoare cu mama, sub cuvânt că „nu va mai plânge așa frumos”. ”

Tot o motivație romantică a faptului că cei doi îndrăgostiți nu s-au căsătorit. Probabil că a fost o mărturisire făcută pentru că așa ceva se recepta bine în public și nimic altceva. Cum și cine ar fi putut s-o împiedice pe Veronica Micle să devină, după moartea soțului, doamna Eminescu? Nimeni, în afară de sușurile și coboșurile dragostei dintre cei doi...

Nu doar în viața amoroasă a oscilat Eminescu. Opera sa literară n-a fost un lucru în care totul a mers ușor... Chiar Poetul mărturisea în scrisori că nu se vede scriind în continuare poezii. Genialitatea și modestia merg, probabil, împreună. La Eminescu sigur! El scria în 1882:

„Cred că talentul de versificare a fost numai un incident al tinereței și că proză e ceea ce voi scrie de acum înainte”

Tot în același an spune și mai răspicat:

„Eu versuri nu mai scriu deloc.”

Dan C. Mihăilescu reliefează un aspect major observabil în scrisori: modestia și scepticismul

lui Eminescu. O scrisoare adresată lui Titu Maiorescu ne arată un Eminescu neîncrezător în uriașa sa capacitate intelectuală:

„...sper ca deja la începutul lui august să-mi pot da doctoratul. Adică n-o sper, căci eu nu sper niciodată ceva. Ci voi încerca cu siguranță.”

Comentariul criticului Mihăilescu e absolut remarcabil!

„Modestia resemnată, etalarea predispoziției la eșec, impulsul retractil țin, toate, de exorcizarea instinctivă a realității. Eminescu știe ce piedici însemnate există[...].”

În altă scrisoare, Poetul se caracterizează astfel:

„De-o flegmă rară, mă mulțumeam de a râde de lume, când as fi avut tot dreptul de a mă înfuria pe ea.”

O scrisoare trimisă de Eminescu în 1870 este sublim caracterizată de Dan C. Mihăilescu ca având acea

„modestie...orgolioasă specifică naturilor volitive și personalităților accentuate”

Dan C. Mihăilescu vede asemănări între viața lui Eminescu și personajele lui Caragiale. Poetul, adulat de toată suflarea feminină a Iașiului, are pentru dramaturg o echivalență în

„Trahanache apărându-l pe Tipătescu, dar și mușteriu pișicher din schița „C.F.R.”, cu a sa admirație pentru „șeful”...”

Autorul interesantei lucrări „Despre omul din scrisori” îl face pe Eminescu un compus de esență fantastică între un personaj caragialesc și un autor cunoscut, Mateiu I. Caragiale. Toată supărarea marelui poet era îndreptată acuzator spre teatrul național

„nume frumos, dar care sună a batjocură acolo unde nici nu există. Teatrul național nu împrumută de la alții, ci are materiale din modul de-a cugeta și poezia națională.”

În multe scrisori Eminescu își arată nemulțumirea față de societatea românească în care vine și iar revine.

„Simt că nu mai pot, mă simt că am secat moralicește[...]. Sunt strivit, nu mă mai regăsesc și nu mă mai recunosc.”

Poetul a trăit și a scris într-o perioadă pe care acum o idolatrizăm. Să ne ducem, în finalul recenziei, și noi acolo unde ne invită metaforic și genial Dan C. Mihăilescu, amestecând inteligent fragmente din scrisorile lui Eminescu cu nimicnicia care ne împresoară astăzi:

„...urcăm cu glezne ezitante și rictus acid în podul străbunicilor, unde dăm de relicvele unei lumi copleșitoare. Una care numai prin vechimea și blazonul ei ne strivește-ntr-o clipă – zâmbind tăcut, amar și amarnic.”